

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No - 87

HAYAT

Fiati her yerde 15 kuruş
Seneliği, posta ile 7.5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7.5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul bürosuna
muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!
—NIETSCHE—

Cilt: IV

Ankara, 25 Teşrinievvel, 1928

Sayı: 100

Musahabe

Vergi Kanunlarımız Hakkında

Gündelik gazetelerden muttali oluyoruz ki bilhassa vergi kanunlarımızın islahı için bir komision çalışıyor.

Komisionun vergi kanunlarının hangi noktalarının islahile meşgul olduğuna dair matbuata aksetmiş bir malumat yoktur. Fakat ötedenberi vergilerin şekil ve tarzı cibayetleri mükelleflerce olduğu kadar hazinece de karışık ve hayli zahmetli olduğu için bu cihetlerin de komisionun nazari dikkatini celbetmekte olduğunu kuvvetle zan ve tahmin etmekteyiz.

İlmi iktisadın babası telekki olunan "Adam Smith" in vergiler hakkında koyduğu şu kaideler aradan iki asra yakın bir zaman geçdiği halde bu gün de kimetini muhafaza etmektedir:

« 1— Her fert vereceği verginin tarzi tediyesini, tarihi tediyesini, tediye edeceği miktarı vazih ve sarih olarak bilmelidir.

2 — Her vergi mükellefe en

muvafık olan bir zaman ve tarzda tahsil olunmalıdır.

3— Her vergi, mükellefin kesesinden hazineye girdiği miktardan mümkün olabildiği kadar az fazla çıkacak bir surette tanzim ve teşkil edilmeli.»

Vergi kanunlarımızın da bu esaslardan gafil olmadıkları muhakkaktır. Ancak teslim olunmak icap eder ki hâlâ vergilerimizin cibayet tarzlarında islah muhtaç pek çok noktalar vardır. Mesela: bizde mükellef her sene başında muhtelif namlar altında yekün olarak ne vergi vereceğini bilemez.

Bunun mükellefçe sarahaten bilinmesi mükellefin bütcesi ve tediye imkânını evelden düşünmesi ve bulması için lâzımdır.

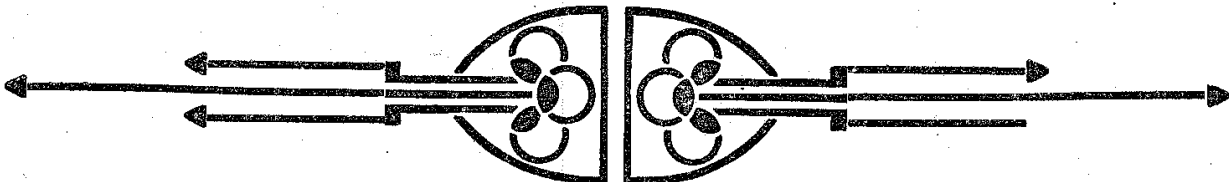
Buna benzer bir çok hususat vardır ki komisionun da nazari dikkatına çarpmakta olduğuna eminiz.

Vergilerin tatbikatında görülen ve mükellefle hazine arasında

büyük mesafeler bırakan müşkilatın izalesi bizzat vergi mefhumunun icabatındandır.

Vergi esasatının yalnız halk ve devlet iktisadiyatı itibarile değil bir de psikolojik noktai nazardan tetkike deyer ciheti vardır. Vatandaşın devlete karşı ilk ve büyük borclarından biri olan vergi vermek ferdin hodbin ruhu karşısında çok defa arzu ile yapılan bir şey olmaz. Medenî terbiyesi inkişaf etmiş memleketlerde daha az görülen bu hadise, bilhassa vergi nevileri çok olduğu zaman, nazari itibara alınmak lâzımdır. Verginin miktar itibarile değil belki nevi itibarile tekessürü mükellefin gözünde büyür. Netekim tahsil makamlarının tenevvu etmesi de aynı haleti ruhiyeyi tevlide müsaittir.

Vergi siyaseti gibi pek müte-nevvi ve müdil cepheleri olan büyük ve hayati mesele ile meşgul komisiona muvaffakiyet temenni ederiz. ***

ARIEL yahut SHELLEY'NİN HAYATI

Muharriri : André Maurois

İkinci Kısım

III

Godwin ne adamdı?

o, bir gün kendine bir baba bulur; o güne kadar sen onun için her şey ol, ey aşk?"

..

1815 kânunsanisinde bu müşkül hayat, çoktan beri sabırsızlık da, mürace bir hisperverlik de gösterilmeden beklenen bir hadise ile değişiverdi: ihtiyar sir Bysshe, seksen üç yaşında, öldü. Böylece Mr. Timothy baronnet, Shelley de birinci varis oluyorlardı.

Shelley, müteheyyiç ve mütecessie Claire'i yanına alıp babasının evine gitti. Onu köyde bırakıp kendisi Field-Palce'in kapısını yalnızca çaldı. Yeni unvanı ile koltukları kabaran ve bir baronnetin böyle bir oğlu olmasına artık daha ziyade hiddet eden Sir Timothy uşağa emredip onu kovdurdu. Shelley merdiven başına oturdu ve haberlere intizaren Milton'u okumağa başladı. Biraz sonra doktor gözükp ona babasının pek öfkeli olduğunu söyledi; sonra Sydney Shelley de gelip onunla gizlice görüştü ve vasiyetname hakkında malumat verdi.

Bu vasiyetname oldukça garip bir şeydi. ihtiyar sir Bysshe'in fikri sabiti irsî büyük bir servet kurmak ve bunun için de meşrutayı elinden geldiği kadar fazlalaştırmakti. İki yüz seksen bin sterling bırakıyordu: bunun seksen bini. babası öldükten sonra bilmeceburiye Percy'ye kalacak meşrutayı teşkil ediyordu; mütebakısı serbestti. Fakat sir Bysshe bu iki yüz bin liranın da seksen bine ilave edilip, büyük oğuldan büyük oğla, istikbalin baron Shelley, lerine intikal edecek cesim ve yekpare bir servet teşkilini arzu ediyordu. Bunun için torununun rızası ve imzası lâzımdı ve sir Bysshe o imzayı şu suretle satın almağı ümit etmişti: Shelley, meşrutayı temdide razı olduğu takdirde bütün servetin hakkı intifaidan istifade edecek, aksi takdirde babasının ölümünden sonra eline sadece, mahrum edilmesine imkân olmıyan seksen bin lira geçecekti.

Shelley Londra'ya bu acip havadisleri düşünerek düdü ve onlar hakkında görüşmek ürze avkatına gitti. Zenginlerin kurduğu bütün bu kanunlara muhalif olduğundan meşrutanın temdidine iştirake kendinde hak bulmıyordu; zaten kendisi için de, evlatları için de cesim bir servete malik olmağı arzu etmezti. Onun istediği bildiğine göre yaşamasına müsait bir geliri olması ve eline, borçlarını verebilmek için bir miktar para geçmesi idi. Babasına, kendisine derhal bir irat bağlatması şartile, hukukunu satacağını bildirdi. Bu şekli hal, Percy'yi itaat altına almaktan büsbütün ümidini kesip artık yalnız ikinci oğlunu düşünen sir Timothy'nin hoşuna gitti; fakat hukukçular, vasiyetname ahkâmının buna mani olduğunu zannediyorlardı. Onlar sadece Shelley'nin babasına, büyük amcalarından birinden kalan iradı satmasına müsaade ettiler; bu suretle Shelley kendisine senede bin lira kadar irat temin ediyor ve borçlarını ödemek için de birden dört beş bin lira alıyordu. Bu büyük bir servet değildi ama She-

Yalnız iki odasını tuttukları döşeli evin hizmetçisi: "Karşı kaldırımında bekliyen bir hanım gönderdi," diye bir mektup getirdi. Mektup Fanny'dendi ve Shelley' ye alacaklılarının kendisini borç için hapse koydurmağa hazırlandıklarını bildiriyordu. Shelley ile Claire merdiven başına indiler. Fanny onları görünce kaçtı. Bu matrutlarla münasebatta bulunmasını kat'iyen meneden Godwin' den korkuyordu; hem vaktile Shelley'ye biraz fazla hayran olmuştu, kız kardaşının öldüğünden beri onu görmeğe içi pek katlanmıyordu. Fakat Shelley eyi koşardı ve kıızı yakaladı. Fanny ona mahkeme mübaşirlerinin kendisini takıp ettiklerini, adresini kitabını basan matbaacidan öğrendiklerini, Godwin'in de buna mani olmak için bir şey yapmadığını bildirdi.

Shelley, kurtulmak için parası olmadığından ortadan kaybolmağa mecburdu. Mary ile Claire'i düşmanı şaşırtmak için evde bırakıp kendisi başka bir yerde yalnız yaşamağa karar verdi. İşte böylece iki aşık, ilk defa olarak birbirinden ayrıldılar; bu onlara pek acıklı geldi. Artık bir takım sapa meyhanelerde buluşmağa, gizlice birkaç buse taatisine ve, Mary'nin takıp edilmesi ihtimalini düşünüp çabucak ayrılmağa mecbur oluyorlardı. Pazar günleri, tevkif memnu olduğundan, gece yarısına kadar beraber kala biliyorlardı.

Bir akşam Mary dayanamadı ve Shelley ile beraber küçük, adi bir otele gitti. Ellerinde eşya namına hemen hemen hiç bir şeyleri olmıyan bu kadınla erkek otel sahibini şüpheye düşürdüğünden onlara, parasını almadan yemek vermek istemediler. Shelley Peacock'a haber gönderdi ve para gelinceye kadar, daima cebinde taşıdığı Shakespeare'i açıp yüksek sesle Mary'ye "*Troilus and Cressida*," yı okudu. Bu suretle açlıklarını bütün bir gün unuttular. Ertesi sabah, kahvealtı vaktine doğru Peacock onlara pasta gönderdi. Bu hayat pek müşküldü, fakat beraber iltirap çekmekte büyük bir zevk buluyorlardı. Felaketle aşk birarada pek alâ geçiniyordu.

Birarada bulunmadıkları zaman, himayekâr geceye intizaren biri birlerine, emniyetli bir adam vasıtası ile, alélacele yazılmış tatlı, şefkatli mektuplar gönderirlerdi. Shelley bu mektuplarda derdi ki:

"Ey benim pek aziz aşkımdı? Niçin bizim zevklerimiz bu kadar kısa sürüyor ve çabucak inkıtaa uğrıyur? Bu daha ne kadar zaman sürecek?... yarın saat üçte Saint-Paul'da. Gece uyumadan evel aşk dualarınızı unutmayın; ben, benimkileri hiç unutmuyorum."

Mary de cevabında:

"Geceniz hayır olsun, Aşkım, diyordü; yarın bu temenniye dudaklarınız üzerine mühürlıyeceğim. Aziz ve müşfik sevgilim, beni kucakla; Mary'ni göğsünün üzerinde sık: belki

İley artık sefaletten, otel odalarından ve mübaşirlerin tacizinden kurtuluyordu.

İlk fikri Harriet'e bir maaş bağlamak oldu. Ona senede iki yüz lira vadetti; bu para, westbrook babanın verdiği ilâve edilince, Harriet'i her türlü müşkülattan kurtarmağa kâfi idi. Sonra Shelley Godwin'in borçlarını ödemek üzere ilk senenin varidatını bağışladı.

O "şayanı taziz," dost bin lirayı, beklediğinden pek az buldu. Onun söylediğine göre Shelley'nin mirasa konması zamanı artık pek yaklaşmış olduğundan, Skinner Stree'teki kitapخانه için pek lâzım olan birkaç bin lirayı istikraz etmesi çok kolaydı. Artık bunalan, fakat terbiyesini gene bozmıyan Shelley, ona yazdığı bir mektupta Mary'nin babasının, kızını kaçıran adamdan para istemeği tabii bulmasına; fakat kızı ile, onun bundan muztarip olmak zafını gösterdiğini bildiği halde gene görüşmeğe razı olmamasına hayret ettiğini söylüyordu; satırlar arasında, sezilmez bir öfke vardı. Godwin verdiği cevapta Shelley'den para aldığı için Mary'yi evine kabul etmesine imkân olmadığını, aksi takdirde izzeti nefsinin rencide olacağını yazıyordu. Âlemin kendisinden bahsederken: "Borçlarını ödemek için kızının namusunu sattı," demesi tehlikesini gözüne alamazdı. Bu vesveseler içini o kadar kemiriyordu ki Shelley'nin, Godwin namına yazdığı bir çeki, Shelley ismi ile Godwin isminin bir çek üzerinde bulunmasına ahlaken cevaz olmadığını söyleyerek, iade etti. Shelley çeki Mr. Smith veya Mr. Hume namına yazarsa o zaman Godwin parayı almağa razı olabilirdi. Aralarında şöyle mektuplar taati olundu:

Shelley'den Godwin'e

"Efendim, itiraf edeyim ki aramızda mevcut paraya müteallik taahhüdâtın sizi, bana karşı hattı hareketinizde bu gibi kaytlara mecbur etmesini bir türlü anlıyamıyorum. Fransadan avdet ettiğimiz zaman aramızda böyle taahhüdât yoktu ve sizin bana karşı muameleniz gene tıpkı şimdiki gibi idi.

Benim fikrimce her taraftan görmekte olduğumuz muameleye ne ben, ne de kızınız lâyıktır, ve öteden beri tekrar ettiğim gibi, masum, hayırlı ve mütehit bir ailenin birarada yaşayan bir fahişe ile bir çapkın addedilmemesine çalışmak bilhassa size, fikir ve mütalaalarınız her kes nazarında büyük bir ehemmiyeti haiz olduğundan bilhassa size terettüp eder. Vaktile bana karşı büyük bir istikrah duymuş, fakırlığıma da, sizin için çektiğim ızdıraplara da acımıyarak benimle münasebat tesisine razı olmamıştınız; fakat bugün kendiniz, aileniz veya alacaklılarınız için o münasebatın teessüsüne sizi amade görmek fevkalade hayret ve hiddetimi mucip oluyor. Bana aften bahsetmeyin; zira benim, yani size eyilik ve hararetili dostunuzun sizden ve bütün nevi beşerden gördüğüm hakaret ve husumet hatırıma geldikçe damarlarım kanım kaynıyor ve insan şeklinde olan her şeyden istikrah ediyorum."

Godwin'den Shelley'ye

"...Maatteessüf söylemeğe mecburum ki mektubunuz, muslihane lisanın tamamen zıttı bir tarzda yazılmış. Ben de size o şekilde cevap versem aramızda nihayetsiz olduğu kadar acı bir münakaşaya sebebiyet verilmiş olur; bu vücutta zekâ ve his kaldıkça hareketinizi, ömrümün en büyük felaketini addettiğim hareketinizi tasvip etmeme imkân yoktur."

Shelley'den Godwin'e

"Bundan böyle aramızdaki münasebat ancak iş hususuna münhasır kalacaktır. Senelik varidatın üzerinden istikraz meselesine gelince, onda da sizinle tamamilen hemfikrim. Derhal elinize para geçmesinin ne kadar zarurî olduğunu pek alâ anlıyorum ve size bu parayı temin için elimden geleni yapacağım."

Böyle yukardan istihfaf Godwin'in borç istemek hususundaki cesarcini kırmadı.

Mütercimi: Nurullah Ata

İntikam şiiri

— Mütareke yıllarında —

Britanya zenginsin hazinen dolu,
Karşında pek kimsesiz bir Anadolu.
Hiç kimsesi yok amma bir Allahı var,
Ve milyonca mazlunun bir ahı var..

Biz efendi yaşadık bin tarih içinde,
Bizi iyi bilirler Hintte ve Çinde;
Hatta Viyanalarda, Apeninlerde..
Esir yaşadığımız bir lahza nerde?
Boyunduruk takmayız, hayvan değiliz;
Tarihleri yaratan bir milletiz biz.
Gene geliyor işte salib ordusu,
Dünyaları bürüyor bak kan kokusu.

Göz yaşları boğacak bu sürüleri,
Ey Türk, namus uğruna haydi ileril..
Elinden alınacak kuru taç değil,
Göğsüne takılacak sade haç değil,
Boynuna da zincirler, kalın zincirler..
Namusa kalmıyacak en küçük bir yer.
Gene geliyor işte salib ordusu,
Dünyaları bürüyor bak kan kokusu..

İngiliz, seni unun azmı yenecek;
Bu dünyayı kurtaran Türktür denecek!..

1920

ALJ CANJP